

Seneca

7. brev til Lucilius

62–65 e.Kr.

Indhold

Ex longo morbo	1
Multorum conversatio	2
Omissis nugis	3
Tu quid meruisti miser?	4
Mala exempla redundare	5
Impetus vitiorum	6
Neve imiteris neve oderis	7
Dum docent, discunt	8
Satis est mihi nullus	9
Introrsus bona tua spectent	10

Ex longo morbo

Quid tibi vitandum praecipue existimes, quaeris? § 1

Turbam!

Nondum illi tuto committeris.

Ego certe confitebor inbecillitatem meam:

Numquam mores, quos extuli, refero;

aliquid ex eo, quod composui, turbatur,

aliquid ex iis, quae fugavi, redit.

Quod aegris evenit, quos longa inbecillitas usque eo adfecit,

ut nusquam sine offensā proferantur,

hoc accidit nobis, quorum animi ex longo morbo reficiuntur.

accido (accidēre) 3.: (at) hænde for
 adfacio, adfeci (adfacere) 3.: (at) påvirke
 aeger (A/O) adj.: syg
 aliquid (intetkøn akk.): noget
 certe, adv.: bestemt, i det mindste
 committo (committēre) 3.: (at) sende sammen, udsætte for
 compono, composui (componere) 3.: (at) få orden i
 confiteor (confitēri) 2.dep.: (at) tilstå
 effero, extuli (efferre) 3.: (at) gå ud med
 eo (intetkøn abl.): det (se RT s. 100)
 evenio, eveni (evenire) 4.: (at) ske for
 existimo (existimare) 1.: (at) mene
 extuli: se under effero
 fugo, fugavi (fugare) 1.: (at) jage bort
 hoc (intetkøn nom.): dette (RT s. 100)
 iis (intetkøn abl.): de ting (RT s. 100)
 illi (dativ): for den (RT s. 100)
 inbecillitas (inbecillitat-) f.3.: svaghed
 longus (A/O) adj.: lang
 morbus (O) m.2.: sygdom
 mos (mor-) m.3.: skik; karakter
 nobis (dativ): for os (RT s. 101)
 nondum, adv.: endnu ikke

nusquam, adv.: ingen steder
 offensa (A) f.1.: ildebefindende
 praecipue, adv.: især
 profero (proferre) 3.: (at) bære frem, udenfor
 quaero (quaerere) 3.: (at) spørge
 quae (intetkøn akk.): som (se RT s. 52)
 quid (intetkøn akk.): hvad, (se RT s. 52)
 quod (linie 6, intetkøn akk.): som
 (se RT s. 52)
 quod (linie 8, intetkøn nom.): det som
 (se RT s. 52)
 quorum (hankøn genetiv): hvis (RT s. 100)
 quos: som, (se RT s. 52)
 refero, retuli (referre) 3.: (at) bringe hjem, tilbage
 reficio (reficere) 3.: (at) gøre igen, i passiv:(at) komme til kræfter
 sine, præp.m.abl.: uden
 tibi (dativ): dig, "af dig" (RT s. 101)
 turba (A) f.1.: en stor menneskemængde
 turbo (turbare) 1.: (at) bringe i uorden
 tuto, adv.: uden fare
 usque eo, adv.: i den grad
 vito (vitare) 1.: (at) undgå
 vitandum (esse): "at burde undgås"

Multorum conversatio

Inimica est multorum conversatio: § 2

Nemo non aliquod nobis vitium
aut commendat
aut inprimit
aut nescientibus adlinit.

Utique quo maior est populus, cui miscemur, hoc periculi plus est.

Nihil vero tam damnosum bonis moribus

quam in aliquo spectaculo desiderere;

tunc enim per voluptatem facilius vitia subrepunt.

Quid me existimas dicere? § 3

Avarior redeo, ambitiosior, luxuriosior?

Immo vero crudelior et inhumanior,
quia inter homines fui.

adlino (adlinere) 3.: (at) påsmøre
aliquis, aliquae, aliquod: en eller anden, noget
(bøjes som quis, se RT s. 100)
ambitiosior (ambitiosior-) adj.3.:
forfængeligere

avarior (avarior-) adj.3.: begærligere
bonis moribus (flertal hankøn dativ):
"for en god karakter"

commendo (commendare) 1.: (at) anbefale

conversatio (conversation-) f.3.: samvær

crudelior (crudelior-) adj.3.: grusommere

cui (hankøn dativ): som (se RT s. 100)

damnosus (A/O) adj.: skadelig

desideo (desidere) 2.: (at) sidde uvirksom

enim, adv.: nemlig

existimo (existimare) 1.: (at) tro

facilius, adv.: lettere

fui: før nutid til sum: jeg har været

(se RT s. 96)

hoc: desto

immo vero, adv.: ja snarere

inhumanior (inhumanior-) adj.3.:

umenneskeligere

inimicus (A/O) adj.: skadelig

inprimo (inprimere) 3.: (at) påtrykke

inter, præp.m. akkusativ: blandt

luxuriosior (luxuriosior-) adj.3.:

nydelsessygere

maior (maior-) adj.3.: større

misceo (miscere) 2.: (at) blande, i passiv:

(at) blande sig med

moribus: se under bonis moribus

multorum (hankøn genitiv): manges,

"med mange mennesker"

nemo (nom.) non: 'ingen ikke' = en

nesciens (nescient(i)-) adj.3.: uvidende,

"uden at vi ved det"

nobis (hankøn dativ): os (se RT s. 101)

per, præp.m. akkusativ: gennem

periculum (O) n.2.: fare, risiko

(her genitiv, se RT s. 86)

plus (plur(i)-) adj.3.: mere

quid (intetkøn akk.): hvad

(spørgepronomen, se RT s. 52)

quo: jo

spectaculum (O) n.2.: forestilling

subrepo (surrepere) 3.: (at) snige sig frem

tam ... quam, adv.: så ... som

tunc, adv.: så

utique, adv.: i al fald

vero, adv.: sandelig

vitium (O) n.2.: last, fejl

voluptas (voluptat-) f.3.: fornøjelse

Omissis nugis

Casū in meridianum spectaculum incidi,
 lusūs expectans et salēs et aliquid laxamenti,
 quō hominum oculi ab humanō cruore adquiescant.
 Contra est: Quidquid ante pugnatum est, misericordia fuit;
 nunc omissis nugis mera homicidia sunt.
 Nihil habent, quō tegantur;
 ad ictum totis corporibus expositi
 numquam frustrā manum mittunt.
 Hoc plerique ordinariis paribus et postulaticis praeferunt. § 4
 Quidni praeferant?
 Non galeā, non scutō repellitur ferrum.
 Quō munimenta? Quō artes?
 Omnia ista mortis morae sunt.

adquiesco (adquiescere) 3.: (at) hvile ud
 ante, adv.: før
 ars (art(i)-) f.3.: kunst(greb)
 casus (U) m.4.: tilfælde
 contra, adv.: modsat
 corpus (corpor-) n.3.: krop (se RT tempus
 på s. 103, dette ords bøjning er lumsk)
 cruor (cruor-) m.3.: blod
 expositus (A/O) adj.: udsat
 exspectans (exspectant(i)-) adj.3.:
 forventende
 ferrum (O) n.2.: jern; sværd
 frustra, adv.: forgæves
 fuit: har været/var (før nutid af sum,
 stammen er fu-, endelserne i RT s. 62)
 galea (A) f.1.: hjelm
 homicidium (O) n.2.: mord
 hominum: menneskers (genetiv flertal)
 humanus (A/O) adj.: menneske-
 ictus (U) 4.m.: stød, hug
 incido, incidi (incidere) 3.: (at) komme ind til
 laxamentum (O) n.2.: afslappelse;
 her genetiv (se RT s. 86)
 lusus (U) m.4.: underholdning
 manus (U) f.4.: hånd
 meridianus (A/O) adj.: middags-
 merus (A/O) adj.: uforfalsket
 misericordia (A) f.1.: barmhjertighed

mitto (mittere) 3.: (at) sende, slynge
 mora (A) f.1.: udsættelse
 morae (hunkøn dativ): "til udsættelse"
 mors (mort(i)-) f.3.: død (her genetiv som
 kobler mortis sammen med det andet sub-
 stantiv morae: "udsættelse af døden", se RT
 s. 86)
 munimentum (O) n.2.: beskyttelses-middel
 nugis: se omissis
 oculus (O) m.2.: øje
 omissis nugis:
 "efter at småtingene er blevet klaret"
 ordinarius (A/O) adj.: almindelig
 par (par(i)-) n.3.: par
 plerique (hankøn nom.): de fleste
 postulaticus (A/O) adj.: ekstranummer-
 praefero (praeferre) 3.: (at) foretrække (med
 abl. om det noget andet foretrækkes frem for)
 pugnatum est (før nutid i passiv):
 "er blevet udkæmpet")
 quidni?, adv.: hvorfor ikke?
 quidquid (ubestemt relativt pronomen):
 hvad som helst der
 quō (linierne 3 og 6, intetkøn abl.): hvormed
 quō (linie 12)?, adv.: til hvad?
 repello (repellere) 3.: (at) støde tilbage
 sal (sal-) m.3.: salt; i flertal: sjov
 scutum (O) n.2.: skjold
 tego (tegere) 3.: (at) dække
 totus (A/O) adj.: hel

Tu quid meruisti miser?

Mane leonibus et ursis hominēs,
 meridie spectatoribus suis obiciuntur.
 Interfectorēs interfectoris iubent obici,
 et victorem in aliam detinent caedem;
 exitus pugnantium mors est.
 Ferrō et igne res geritur.
 Haec fiunt, dum vacat harena.

‘Sed latrocinium fecit aliquis, occidit hominem.’

§ 5

Quid ergo?

Quia occidit, ille meruit, ut hoc pateretur:

Tu quid meruisti miser, ut hoc spectes?

caedes (caed(i)-) f.3.: *mord*
 detineo (detinēre) 2.: (at) *tilbageholde*
 ergo, adv.: *så, altså*
 exitus (U) m.4.: *udgang*
 facio, feci (facēre) 3.: (at) *gøre*
 ferrum (O) n.2.: *jern; sværd*
 fio (fiēri) 3.: (at) *ske*
 gero (gerēre) 3.: (at) *udføre*
 haec (intetkøn nom. flertal): *disse ting*
 (se RT s. 100)
 harena (A) f.1.: *arena* (i teatret)
 ignis (ign(i)-) m.3.: *ild*
 interfector (interfector-) m.3.: *en drabsmand*
 interfectoris (A/O) adj.: *som vil dræbe*
 (her dativ, se RT s. 84: *nogle som vil dræbe*)
 latrocinium (O) n.2.: *røveri*

leo (leon(i)-) m.3.: *løve*;
 (her dativ, se RT s. 84)
 mane, adv.: *om morgenen*
 mereo, merui (merēre) 2.: (at) *fortjene*
 meridie, adv.: *ved middagstid*
 obicio (obicēre) 3.: (at) *smide ud til*
 occido, occidi (occidēre) 3.: (at) *dræbe*
 patior (pati) 3.dep.: (at) *lide, udholde*
 (*pateretur* er datid i konjunktiv)
 pugnans (pugnant(i)-) adj.3.: *kæmpende* (her
 genitiv flertal: *de kæmpendes*)
 spectator (spectator-) m.3.: *tilskuer*
 (her dativ, se RT s. 84)
 specto (spectāre) 1.: (at) *se på*
 ursus (O) m.2.: *bjørn*
 (her dativ, se RT s. 84)
 vaco (vacāre) 1.: (at) *være tom*
 victor (victor-) m.3.: *sejrherre*

Mala exempla redundare

‘Occide, verbera, ure!

Quare tam timide incurrit in ferrum?

Quare parum audacter occidit?

Quare parum libenter moritur?

Plagis agatur in vulnera,

mutuos ictūs nudis et obviis pectoribus excipiant.’

Intermissum est spectaculum:

‘Interim iugulentur hominēs, ne nihil agatur’.

Age, ne hoc quidem intelligitis,

mala exempla in eos redundāre, qui faciunt?

Agite dis immortalibus gratias,

quod eum docetis esse crudelem, qui non potest discere.

age, udråbsord: *sig mig*

ago (agere) 3.: (at) *drive*; 1. 8 i passiv: *ske*

ago (agere) gratias (+ dativ): (at) *takke*

audacter, adv.: *dristig*

crudelis (crudeli-) adj.3.: *grusom*

dīs: dativ flertal af *deus*

disco (discere) 3.: (at) *lære (noget selv)*

doceo (docere) 2.: (at) *lære (en noget)*

eos: *dem*, (se *is* i RT s. 100)

excipio (excipere) 3.: (at) *modtage*

exemplum (O) n.2.: *eksempel*

ferrum (O) n.2.: *jern; sværd*

gratia (A) f.1.: *velvilje, tak(nemmelighed)*

ictus (U) m.4.: *hug*

immortalis (immortal(i)-) adj.3.: *udødelig*

incurro (incurrere) 3.: (at) *løbe ind i*

intelligo (intelligere) 3.: (at) *forstå*

interim, adv.: *i mellemtiden*

intermitto, -misi (-mittere) 3.: (at) *afbryde*

intermissus (A/O) adj.: *afbrudt*

iugulo (iugulare) 1.: (at) *halshugge*

libenter, adv.: *gerne, villigt*

mutuus (A/O) adj.: *gensidig*

ne ... quidem, adv.: *ikke engang*

ne, konjunktion m. konjunktiv: *for at ikke*

nudus (A/O) adj.: *nøgen*

obvius (A/O) adj.: *“som kommer i møde”*

occido (occidere) 3.: (at) *omkomme* (bemærk

at *i* her er kort modsat *occido*, at dræbe)

parum, adv.: *ikke nok*

pectus (pector-) n.3.: *bryst*

(se RT *tempus* på s. 103)

plaga (A) f.1.: *slag*

quare, adv.: *hvorfor*

quod, konjunktion: *fordi*

redundo (redundare) 1.: (at) *strømme tilbage;*

“kommer som en boomerang tilbage”

tam, adv.: *så*

timide, adv.: *bange*

uro (urere) 3.: (at) *brænde*

verbero (verberare) 1.: (at) *piske*

vulnus (vulner-) n.3.: *sår*

(se RT *tempus* på s. 103)

Impetus vitiorum

Subducendus populō est tener animus et parum tenax recti: § 6

Facile transitur ad plurēs.

Socrati et Catoni et Laeliō excutēre morem suum

dissimilis multitudo potuisset:

Adeo nemo nostrum, qui cum maxime concinnamus ingenium,

ferre impetum vitiorum tam magnō comitatū venientium potest.

Unum exemplum luxuriae aut avaritiae multum mali facit. § 7

adeo, adv.: *i den grad*

avaritia (A) f.1.: *griskhed*

Cato (Caton-) (Catoni er dativ) m.3.: *Cato*

(romersk politiker med interesse for filosof)

comitatus (U) m.4.: *ledsagelse, "supporters"*

concinno (concinnāre) 1.: (at) *bringe i orden*

cum maxime: *netop nu*

dissimilis (dissimil(i)-) adj.3.: *ulig*

excuto (excutēre) 3.: (at) *banke ud af*

facile, adv.: *let*

fero (ferre) 3.: (at) *bære, tåle*

impetus (U) m.4.: *angreb*

ingenium (O) n.2.: *sind, karakter*

Laelius (Laeliō er dativ) (O) m.2.: *Laelius*

(romersk politiker med interesse for filosofi)

luxuria (A) f.1.: *udsvævelse*

mali (genetiv ental): *"af ondt"*

maxime: se *cum maxime*

multitudo (multitudin-) f.3.: (folke)mængde

nemo (nemin-) m. (f.) 3.: *ingen*

nostrum, personligt pronomen: *af os*

(genetiv flertal)

parum, adv.: *ikke nok*

plurēs (plur(i)-) m.3.: *de fleste, flertallet*

populus (O) m.2.: *folket*

possum, potui (posse): (at) *kunne*

potuisset (før datid, konjunktiv af possum):

havde kunnet

rectum (O) n.2. (recti er ental genetiv):

det rigtige

Socrates (Socrat-) (Socrati er dativ) m.3.:

Sókrates (græsk filosof)

subduco (subducēre) 3.: (at) *fjerne fra*

subducendus est: *"bør fjernes fra"*

tam, adv.: *så*

tenax (tenac(i)-) + genetiv, adj.3.:

fastholdende ved

tener (A/O) adj.: *skrøbelig, let påvirkelig*

transeo (transire) 4.: (at) *gå over*

transitur: *"der gæes over"*

unus (A/O) adj.: *én, ét*

veniens (venient(i)-) adj.3.: *kommende*

venientium (genetiv flertal): *"som kommer"*

vitiorum (genetiv flertal): *lasternes*

Neve imiteris neve oderis

Convictor delicatus paulatim enervat et mollit,
vicinus dives cupiditatem inritat,
malignus comes quamvis candidō et simplici
    rubiginem suam adfricuit:

Quid tu accidere his moribus credis,
    in quos publice factus est impetūs?

Necesse est aut imiteris aut oderis.

§ 8

Utrumque autem devitandum est:

    neve similis malis fias, quia multi sunt,
    neve inimicus multis, quia dissimiles sunt.

accido (accidēre) 3.: (at) ske for
adfrico, adfricui (adfricāre) 1.: (at) gnide af
candidus (A/O) adj.: strålede; redelig
comes (comit(i)-) m.3.: ledsager
convictor (convictor-) m.3.: daglig gæst
cupiditas (cupiditat-) f.3.: havepsyge
delicatus (A/O) adj.: overforfinet
devito (devitāre) 1.: (at) undgå
    devitandum est: bør undgås
dissimilis (dissimil(i)-) adj.3.: forskellig
dives (divit(i)-) adj.3.: rig
enervo (enervāre) 1.:
    (at) svække, tappe kræfter
fias: du må/skal blive, se RT s. 99
fio, factus est (fiēri) 3.: (at) ske, blive
    factus est: er blevet gjort (angreb imod)
imitor (imitāri) 1.dep.: (at) efterligne
impetūs (U) m.4.: angreb

inimicus (O) m.2.: uven, fjende
inrito (inritāre) 1.: (at) ophidser
malignus (A/O) adj.: onskabsfuld
mollio (mollire) 4.: (at) gøre blød
necesse est: det er nødvendigt
neve ... neve, konjunktion: hverken ... eller
odi: (at) afvise, vende ryggen til (odi findes i
fornutids former, se RT s. 62, men oversættes
    til nutid)
paulatim, adv: lidt efter lidt
publice, adv.: offentligt, "ude i den store hob"
quamvis, adv.: (før adjektiv) selv nok så
rubigo (rubigin-) f.3.: rust
similis (simil(i)-) adj.3.: lige som
simplex (simplic-) adj.3.: ærlig
uterque, utraque, utrumque, pron.: begge
(dele), bøjes ellers som illud, se RT s. 100
vicinus (O) m.2.: nabo

Dum docent, discunt

Recede in te ipse, quantum potes;
 cum his versāre, qui te meliorem facturi sunt,
 illos admitte, quos tu potes facere meliorēs.
 Mutuo ista fiunt, et hominēs, dum docent, discunt.
 Non est, quod te gloria publicandi ingenii producat in medium, § 9
 ut recitāre istis velis aut disputāre;
 quod facere te vellem, si haberes isti populō idoneam mercem:
 Nemo est, qui intellegere te possit.
 Aliquis fortasse, unus aut alter incidet,
 et hic ipse formandus tibi erit instituendusque ad intellectum tui.
 ‘Cui ergo ista didici?’
 Non est, quod timeas, ne operam perdidideris, si tibi didicisti.

admitto (admittere) 3.: (at) give adgang
 alter, altera, alterum (A/O) adj.:
   anden, andet
 cui (af quis, se RT s. 100): “til gavn for hvem”
 disco, didici (discere) 3.: (at) lære
 disputo (disputare) 1.: (at) diskutere filosofi,
   “disputere”
 facturus sum: futurum,
   altså = faciam, facies osv.
 formandus erit: “han skal dannes”
 formo (formare) 1.: (at) forme, danne
 fortasse, adv.: måske
 gloria (A) f.1.: pralende lyst
 idoneus (A/O) adj.: velegnet
 incido (incidere) 3.: (at) komme dumpende
 instituendus erit: “han skal undervises”
 instituo (instituere) 3.: (at) undervise
 intellectus (U) m.4.: forståelse
 medium (O) n.2.: midten
 melior (melior-) adj.3.: bedre
 merx (merc-) f.3.: vare

mutuum (O) n.2.: gensidighed
 ne: (for) at ikke, efter timeo:at
 non est, quod: der er ingen grund til at
 opera (A) f.1.: arbejde, indsats
 perdo, perdidici (perdere) 3.: (at) ødelægge,
   spilde
 produco (producere) 3.: (at) føre frem
 publico (publicare) 1.:
   (at) stille offentligt frem
   publicandi ingenii (genetiv):
   “at stille sit talent offentligt frem”
 quantum, adv.: så meget som
 recedo (recedere) 3.: (at) trække sig tilbage
 recito (recitare) 1.: (at) læse højt
 tibi (dativ): “af dig”
 timeo (timere) 2.: (at) frygte
 tui (genetiv): (linje 10) “af dig”
 unus (A/O) adj.: én, 1
 vellem: (at) ville ønske
   (dativ i konjunktiv, se RT s. 99)
 versor (versari) 1.dep.: (at) færdes

Satis est mihi nullus

Sed ne soli mihi hodie didicerim, § 10
 communicabo tecum,

quae occurrunt mihi, egregie dicta circa
 eundem fere sensum tria,
 ex quibus unum haec epistula in debitum solvet,
 duo in antecessum accipe.

Democritus ait, 'unus mihi pro populō est, et populus pro unō'.

Bene et ille, quisquis fuit (ambigitur enim de auctore), § 11

cum quaeretur ab illō,
 quō tanta diligentia artis spectaret
 ad paucissimos perventurae,
 'satis sunt' inquit 'mihi pauci,
 satis est unus,
 satis est nullus'.

aio: (*at*) *sige*

ambigo (ambigēre) 3.: (*at*) *være i tvivl*

antecessum: se 'in antecessum'

ars (art(i)-) f.3.: *kunst*

artis: "*med en kunst*"

(hvilken kasus er artis?)

auctor (auctor-) m.3.: *ophavsmand*

circa (præp.m.akk.): *om*

communico (communicāre) 1.: (*at*) *dele*

debitum (O) n.2.: *gæld*

Democritus (O) m.2.: *Demokrit* (græsk filosof,
 født ca. 460 f.Kr. Han mente verden bestod af
 atomer)

dictum (O) n.2.: *bemærkning*

diligentia (A) f.1.: *omhu*

disco, didici (discēre) 3.: (*at*) *lære* (se RT
 s. 96 for at finde den endelse der er tilføjet
 stammen 'didic')

duo: *to, 2*

egregie, adv.: *glimrende*

enim, adv.: *nemlig*

epistula (A) f.1.: *brev*

eundem: se 'idem'

fere, adv.: *omtrent*

hodie, adv.: *i dag*

idem, eadem, idem (pronomen): *den samme*
 (af is-dem, se RT s. 100)

in antecessum, adv.: *i forskud*

inquit: (*han*) *siger, (han) sagde*

nullus (A/O) adj.: *ingen*

occurro (occurēre) 3.: (*at*) *dukke op*

pauci (A/O) adj.: *få, ikke mange*

paucissimi (A/O) adj.: *meget få*

perventurus (A/O) adj.: "*som vil komme*"

pro (præp. med abl.): *for, i stedet for*

quaero (quaerēre) 3.: (*at*) *spørge om*

quisquis: *hvem som helst*

quo, adv.: *hvortil*

sensūs (U) m.4.: *mening, indhold*

solus (A/O) adj.: *alene*

(bøjes som ille, se RT s. 100)

solvo (solvēre) 3.: (*at*) *betale*

specto (spectāre) 1.: (*at*) *sigte, "gå ud på"*

tres, tres, tria: *tre, 3*

